

İSTANBUL
29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Türkiye'deki Genç Suriyelilerin Entegrasyonu

تکامل الشباب السوری فی ترکیا

Proje Danışmanı:

Prof. Michelangelo Guida

PROJEYE KATILAN ÖĞRENCİLER

Abdulfettah İsmail Şenbaş

Cansu Çalışkan

Duygu Doğan

Emina Kyzylkaya

Hamza Lütfi Meriç

Mamurjon Akhmatjonov

Muhammed Mustafa Bilgili

Omer Chalil Basi Emin

Recep Sami Karaman

Sakine Rana Ayhün

2014'te savaş şiddetlenince ve gittikçe bir iç savaştan uluslararası çatışmaya dönüştüğünde mülteci sayısı bir milyonu aşmış ve şu anda üç milyona ulaşmıştır. Bu Suriye nüfusunun %16'sının Türkiye'de yaşadığı anlamına gelmektedir. Türk toplumu, politik ve ekonomik risklere rağmen bu kadar mülteciyi kabul ederek ve çeşitli alanlarda hizmetler sunarak büyük bir fedakârlık göstermiştir. Fakat Suriye krizinin çözümü ufukta görünmezken mülteci meselesinin geçici bir krizden çıkıp uzun vadeli bir siyasi mesele olacağı anlaşılmaktadır.

Ayrıca eğer kayıtlı mültecilerin %20'sinin 4 yaşın altında olduğunu ve %54,2'sinin de 17 yaşını doldurmadığını düşünecek olursak memleketlerini az bilen veya hiç bilmeyen bir gençliğin olduğunu ve bundan dolayı Türkiye'de yetişeceğini anlayabilmekteyiz. Elbette bu kadar genç mültecilere barınma, sağlık veya eğitim hizmetleri sunmak ve toplumumuza entegre etmek olağanüstü bir sorundur. Fakat eğer uzun vadeli başarılı politikalar üretilirse aynı zamanda Türk toplumuna dinamizm katabilecek bir fırsat oluşturabilmektedir.

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, kaliteli bir eğitim sağlayabilmek için derslerin yanında öğrencilerimizin güncel sorunların analiz edilmesi ve çözüm aramasının müfredatın önemli bir parçası olduğuna inanmaktadır. Bu bağlamda bahar 2016 döneminde 2. sınıfın öğrencilerinden bir grup, Suriye mülteci krizi üzerine bir atölye çalışmasına katıldı ve genç Suriyelilerin Türk toplumuna nasıl entegre olabileceğini başarılı bir şekilde inceledi. On haftada, derslerini ihmal etmeden ilk önce durum tespiti yaptılar, görüşme ve ziyaretler düzenlediler ve daha sonra proje haline getirerek farklı devlet birimlerine bazı öneriler geliştirdiler.

Öğrencilerimiz gelişimleri yönünde kitaplardan ayrılarak siyasetin gerçek ve güncel sorunlarıyla karşılaşp, grup çalışmasını öğrenerek büyük bir başarı sağladılar. Bu, kesinlikle genç bölümümüz için gurur duyabileceğimiz bir çalışma olmuştur.

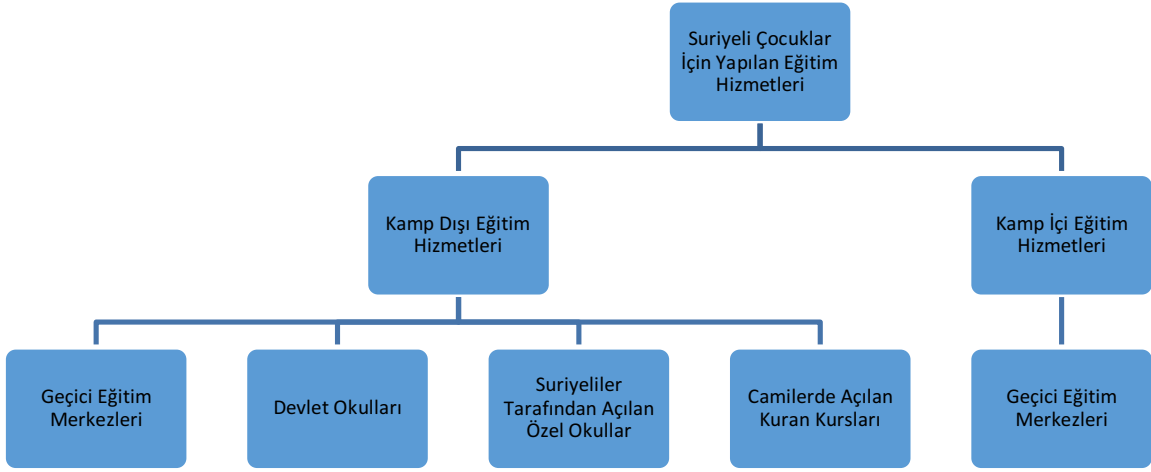
Prof. Michelangelo Guida

Proje danışmanı

SURİYELİ MÜLTECİLER VE EĞİTİM

Türkiye’de toplam 2 milyon 582 bin Suriye Vatandaşı bulunmaktadır.¹ Gelen Suriyeli sığınmacılardan 800 bini eğitim çağındadır. Sığınmacıların ülkeye gelmeye başladığı ilk dönemlerde eğitim sorununa yönelik çözümler iç savaşın biteceği ve

yaşamamaları için öğrencilere Türkçe öğretme girişiminde bulunulmamıştır. Suriyelilerin eğitimi ile ilgili çözüm önerileri sunan, 8 Eylül 2015’te yayımladığı MEB 2015-2019 Stratejik

gelenlerin ülkelerine döneceği düşüncesinden dolayı kısa süreli olmuş ve yalnızca kamplarda uygulanmıştır. Ancak iç savaşın uzun süreceğinin anlaşılması üzerine 2013 yılından itibaren Suriyelilerin eğitim hakkına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmaya başlamıştır.

2012 yılında sığınmacıların kısa süreli ikamet edeceği düşüncesinden dolayı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) kamplarda ve STK’lar tarafında şehirlerde açılan eğitim kurumlarında Suriye müfredatı uygulanmış ve döndüklerinde adaptasyon sorunu

Planı’na göre öğretmen ihtiyacı hususunda Arapça bilen Türk öğretmenlerin MEB tarafından ücret karşılığında görevlendirilmesi ancak yeterliliğe sahip Suriye vatandaşlarının gönüllülük esasıyla çalışması öngörülmüştür. Ayrıca Türkçe öğrenmek isteyen sığınmacılara yönelik eğitim merkezleri kurulmasına karar verilmiştir. Nisan 2014’te bu konuyla ilgili ilk kapsamlı düzenleme sayılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) hazırlanarak ihtiyaca cevap vermesi amaçlanmıştır.

¹ GİGM. (2016). “Geçici Koruma”. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Fotoğraf 1- Ümraniye'de bulunan Suriye Çiçek Okulu'nun lise son sınıfı

Eylül ve Ekim 2014 tarihlerinde yayınlanan ve önceki düzenlemenin devamı niteliğinde olan genelgeler yürürlüğe girmiş ve Suriyeliler sağlık ve eğitim gibi temel konularda yasal haklar edinmiştir. Bu genelgeler çerçevesinde ilgili Milli Eğitim müdürlükleri ve komisyonlara tercümanlar atanmasına ve yeterlilik konusunda sığınmacı öğrencilerle mülakatlar yapılmasına karar verilmiştir. Bu düzenlemeler ile yeterlilik sağlayan öğrencilere diplomalarına denklik hakkı verilerek eğitimlerine devam etmeleri amaçlanmıştır. Bununla birlikte belgesi bulunmayan öğrenciler için de beyana dayanarak sözlü ve yazılı sınav ve mülakatlar yoluyla denklik verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca gönüllük esasına dayanarak çalışmalarını sürdüren Suriyeli öğretmenlere de maddi, manevi ve mesleki destek sağlanacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte Suriyeli öğrenciler Geçici Eğitim Merkezleri'nin yanı sıra devlet okullarına da devam edebilme hakkı kazanmıştır. Türkiye'de 5 ile 17 yaş arasında toplam 708 bin Suriyeli çocuk vardır. Bunun %72'sini ilköğrenim (okul öncesi, ilkokul, ortaokul) çağında olan 625 bin çocuk kapsamaktadır. 2011 yılında kamp içinde ve dışında bu seviyede öğrenim gören Suriyeli çocukların sayısı

24 bin iken bu sayı 2016'da 290 bine ulaşmıştır.² Bu eğitimi sağlayan kurumlar temel olarak üçe ayrılmıştır:

1. Geçici Eğitim Merkezleri
2. Devlet Okulları
3. Suriyeliler tarafından açılan özel okullar

Ek olarak, maddi durumu yetersiz olan Suriyeli ailelerin çocukları için camilerde Kuran Kursları açılmış, dini eğitimlerinin devamı sağlanmıştır.

- ✚ Geçici Eğitim Merkezleri (GEM), eğitim çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere okul öncesinden başlayarak lise son sınıfa kadar eğitim vermek amacıyla kurulmuşlardır. Eğitim dili Arapçadır ve Suriye müfredatı uygulanır. Kampların hepsinde geçici eğitim merkezleri bulunmasına rağmen, kamp dışındaki eğitim merkezleri sadece Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde bulunmaktadır. Merkezlerde eğitim verecek gönüllü Suriyeli öğretmenler MEB ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından seçilir. Yasal olarak çalışma destekleri bulunmadığı için UNICEF tarafından PTT'ye aktarılan fon sayesinde maddi olarak desteklenirler.

² UNHCR. (2015). Syria Regional Refugee Response. <http://data.unhcr.org:http://data.unhcr.org/syrian-refugees/country.php?id=224>

15 Ocak 2016'da çıkarılan 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik sayesinde Suriyeli öğretmenler çalışma iznine sahip olarak, minimum asgari ücrete tabi olmuşlardır.³

KAMP İÇİ EĞİTİM				
Öğrenci Sayısı				
Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
7.881	41.283	20.105	9.156	78.425

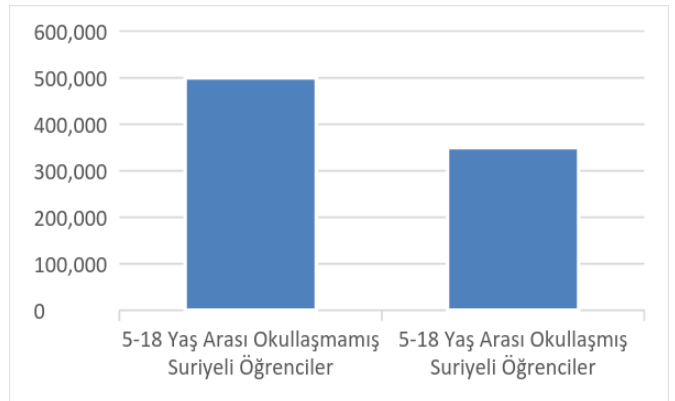
Kamplardaki geçici eğitim merkezlerinde toplam 78.425 öğrenci bulunmasına rağmen, bu rakamın sadece 9.156'sı lise çağındaki öğrencilerden oluşmaktadır.⁴ Bu durumun en büyük sebebi ailelerin maddi yetersizliklerden dolayı çocuklarını çalıştırması ve genç kızları erken yaşta evlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte eğitimlerinin ailenin keyfiyetinde olması, maddi imkanların kısıtlı olmasından dolayı çocukların çalışmak zorunda kalması ve çocukların savaş dolayısıyla eğitime uzun süre ara verdiği için tekrar okula gitmek istememesi gibi sebeplerden dolayı eğitim çağındaki her Suriyeli eğitim merkezlerinde eğitim almamaktadır. Bu sorunu çözmek amacıyla bazı kamplarda eğitim zorunlu hale getirilmiştir.

3

http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf

⁴ AFAD. (2015). "Afet Raporu I Suriye" <https://www.afad.gov.tr/tr/icerikListele1.aspx?ID=16>

- Devlet okulları ise kamp dışındaki Suriyeli çocuklar ve gençler için diğer bir seçenektir. Suriyeliler yabancı tanıtma belgesi ile devlet okullarına kayıt yaptırabilirler ve Türk öğrencilere sunulan her türlü imkandan faydalanabilirler. Fakat Suriyeliler gerek eğitim dilinin Arapça olması gerekse Suriye müfredatının uygulanmasından dolayı devlet okullarını değil, geçici eğitim merkezlerini tercih ederler.
- Suriyeliler tarafından açılan ve Suriye müfredatına uygun eğitim veren özel okullar da Türkiye'de bulunmaktadır. Bu okullardan bir tanesi İstanbul Bahçelievler'dedir. Ancak ailelerin ekonomik imkanlarının yeterli olmamasından dolayı bu okullar rağbet görmemektedir.

Her ne kadar Türkiye, savaş dolayısıyla eğitimi yarıda kalmış Suriyeli çocuklar ve gençler için eğitim alanında hizmetler sunsa da, hala eğitim alamayan 450 bin Suriyeli bulunmaktadır. Bu durumun altında ise bir takım temel sorunlar yatmaktadır. İlk olarak kamp içinde eğitim merkezlerine erişimde bir sıkıntı yaşanmamasına rağmen, kamp dışında yaşayan Suriyeliler eğitim merkezlerinin uzak yerlerde kurulmuş olmasından dolayı merkezlere erişimde zorlanmaktadır ve bu sebepten eğitime devam edememektedirler.

Cinsiyete Göre Türkiye'deki Üniversitelerde Okuyan Suriyeli Öğrenci Dağılımı

■ Suriyeli Kız Öğrenciler ■ Suriyeli Erkek Öğrenciler

sürdürmeye devam ederken, 3.000 Suriyeli öğrenci YTB bursu ile okumaktadır. Bu

öğrencilerin 6.500'ü erkek, 3.500'ü ise kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Suriyeli öğrenciler İstanbul, Ankara, Gaziantep ve Kilis başta olmak üzere Kahramanmaraş,

Gaziantep, Adana ve Osmaniye'de bulunan üniversiteleri tercih etmektedirler.⁵

Bunun yanı sıra eğitimde kız erkek eşitsizliğini Suriyeliler arasında da gözlemlemekteyiz. Eğitim çağındaki birçok genç kız maddi yetersizliklerden dolayı erken yaşta aileleri tarafından evlendirilip eğitim haklarından mahrum bırakılmaktadırlar. Erkek öğrenciler ise aile ekonomisine destek olmak amacıyla aileleri tarafından ucuz işlerde çalıştırılarak eğitimlerine devam edememektedirler. Ek olarak kamplardaki eğitim merkezlerinde sadece öğretmenler değil doktor, mühendis gibi diğer meslek gruplarından insanlar da eğitim vermektedir. Bu durum da Suriyeli öğretmenlerden faydalanılmasına engel olmaktadır. Bununla birlikte merkezlerde Türkçe eğitim verecek öğretmenlerin sayıca az olmasından dolayı Suriyeliler Türkçe öğrenememekte ve Türk toplumuna adapte olmaları zorlaşmaktadır. Diğer bir yanda ise fiziksel altyapı sorunlarıyla karşı karşıya gelinmektedir. Çadır kentlerde eğitimin zor şartlar altında gerçekleştirilmesi, Geçici Eğitim Merkezleri için uygun bina tahsis edilememesi gibi problemler bunların başında gelmektedir.

Diğer taraftan ise, Türkiye'deki üniversitelerde eğitim alan toplam 12.000 Suriyeli üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Bu öğrencilerin bir kısmı Suriyeli derneklerin verdiği burslarla, bir kısmı özel üniversite bursları ile tahsillerini

⁵ <http://aa.com.tr/tr/egitim/universitelerde-10-bin-suriyeli-ogrenci-okuyor/558941>

SURİYELİ MÜLTECİLER VE EKONOMİK ETKİLERİ

İnsanlık tarihi kadar eski bir slogan olan göç kavramı dünyanın gündeminde her zaman önemli bir yer tutmuş, tarih boyunca meydana gelen göçler, dünyanın bugünkü nüfus dağılımını, sosyo-ekonomik yapısını ve kültürel gelişimini ve değişimini şekillendirmektedir.⁶ Bireysel veya kitlesel göçler çeşitli sebeplerden dolayı meydana gelebilir. Ekonomik veya başka kazançlar elde etmek için klasik göçmen ülkelerine doğru göç eden göçmenlerden oluşan göç hareketleri veya bundan farklı olarak çatışmadan ve şiddetten kaçan göçmenlerden oluşan zorunlu göç hareketlerinde insanlar silahlı çatışma ve şiddet olayları yüzünden yurtlarını yada yaşadıkları toplumları terk etmek zorunda kalabilmektedir. Şüphesiz ki, bunun en güncel ve en çok sorun teşkil eden örneği Suriyeli mülteciler meselesidir. Bu meselede insanların açlıktan, sefaletten, yoksulluktan ve zulümden kaçıp hayatlarını sürdürebilecekleri bir yer arayışı ve bunun mülteciler ve mültecileri kabul eden ülkeler üzerine etkisi söz konusudur. Bu durumda hem mülteciler ve hem de mültecileri kabul eden ülkeler açısından en belirleyici faktör ise şüphesiz ki ekonomik koşullar ve bu koşulların avantajları ve dezavantajlarıdır.

Nitekim, Türkiye’de bulunan 2 milyon 582 bin⁷ Suriyeli mülteci Türkiye’nin ekonomik dinamikleri açısından hem bir yük hem de içinde pek çok avantajın bulunduğu iki taraflı bir durumdur.

Suriyeli mültecilerin büyük orandaki kitlesel hareketlilikleri gittikleri yerlerdeki nüfusun demografik yapısının çok kısa sürede değişikliğine sebep olmakta ve demografik yapıdaki bu değişiklikler ekonomik anlamda bir çok sıkıntıyı beraberinde getirmektedir. Hem kamplardaki hem de kamp dışındaki Suriyeli sığınmacılar, buldukları Türk kentlerinin nüfuslarını önemli derecede artırmışlardır.

	Nüfus	Mülteci Sayısı	Artış %
Şanlıurfa	1.892.320	401.068	21
Gaziantep	1.931.836	325.140	17
Hatay	1.533.507	386.077	26
Kilis	130.655	129.211	98
Mardin	796.591	97.759	12

2016 verilerine göre, 130.655 nüfuslu küçük bir kent olan Kilis’in nüfusu, Suriyeli sığınmacıların gelişi ile %98 artmıştır. Şanlıurfa, nüfusu 1.892.320 olan bir kenttir. Suriyeli sığınmacılar, bu kentin nüfusunu %21 oranında artırmıştır. Yine nüfusu 1.931.836 olan Gaziantep’te ise %17’lik nüfus artışı söz konusudur. Yine 1.533.507 nüfusa sahip olan Hatay’da %26, 796.591 nüfusa sahip olan Mardin’de ise %12’lik bir nüfus artışı yaşanmıştır.⁸

⁶ Ayşe Şebnem, Tunç. 2015. «Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri.» *Tesam Akademi Dergisi* 29-63.

⁷ GİGM. (2016). “Geçici Koruma”. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

⁸ 2015 Tarihli İllere göre *Nüfus Sayıları* ile T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına kayıtlı *Mülteci Sayıları* karşılaştırılarak hazırlanmıştır.

Nüfusu 63.000 olan Reyhanlı'da, en az 100.000 Suriyelinin yaşadığı bilinmektedir. Aynı şekilde Şanlıurfa'nın 29.000 nüfuslu Akçakale İlçesi'nde kurulan çadır kentte yaşayan Suriyeli sayısı, 30.000'i aşmıştır.⁹

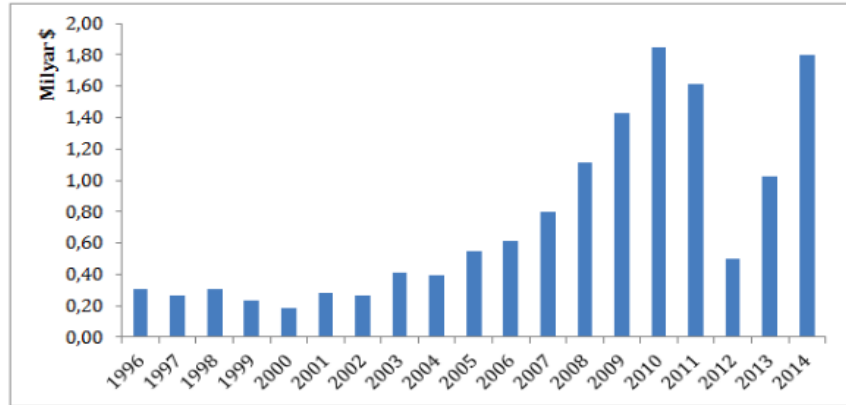
Mültecilerin ekonomik anlamda şehirlerdeki yansımalarına baktığımızda ise, kiraların artışı söz konusudur. Bu durum ev sahipleri açısından fırsat olarak görülürken, kiracılar için sıkıntı olarak değerlendirilmekte ve tepkilere neden olmaktadır. Sınır illerinde bir diğer ekonomik etki hayat pahalılığının ortaya çıkmasıdır. Talep arttıkça temel gıda maddeleri, ev fiyatları yükselmiştir. Bu nedenle Gaziantep ve Kilis gibi illerde enflasyon oranı¹⁰ Türkiye ortalamasının üzerine çıkmakta ve beklentilerin üzerinde artmaktadır. Ayrıca geriye dönük enflasyon oranlarını karşılaştırdığımızda illere göre enflasyon artışı¹¹

gözlemlenmektedir.

Fakat diğer bir taraftan, fiyat artışı üreticiler açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Sınır illerindeki firmalar Suriyelilerin işgücü piyasasına girmesini istemekte ancak bunun yasal bir çerçeveye kavuşturulması gerektiğini düşünmektedir. Zira iş kazaları yaşanması durumunda ortaya çıkacak sorunlar ve yerel halk arasında işlerinin elinden

alındığına ilişkin artan tepki ve bunun sebep olabileceği sosyal patlama riski işadamlarını kaygılandırmaktadır. Ekonomik açıdan diğer bir zayıf yön ise Suriyelilerin büyük çoğunluğunun alt gelir seviyesinde ve düşük eğitim düzeyindeki insanlardan oluşması ve bu durumun kaçak işçi çalıştırmaya elverişli olmasıdır. Suriyeliler sanayide, tarımda ve küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak çalıştırılmaktadır. Kamplarda yaşayan hane halklarının aylık ortalama geliri, 131\$ iken kamp dışında yaşayan hane halklarının aylık ortalama geliri 154\$ civarındadır.¹² Suriyelilerin kaçak çalıştırılmasının sonucu oluşan düşük maaşlı işgücü ve bu durumun uzun vadede işgücü piyasalarında sebep olması muhtemel olumsuz durumlar ekonomik anlamda sıkıntılara neden olabilir.

Bütün bunlara karşın Suriyelilerin ekonomiye farklı açılardan katkı sunduğunu söylemek elbette ki mümkündür. Türkiye'nin kamplarda yaşayan Suriyelilere ve Suriye içine yaptığı insani yardımların büyük çoğunluğu yerel firmalar üzerinden sağlanmaktadır. Ayrıca, tüm dünyadan Suriye'ye giden yardım malzemeleri de sınır illerindeki firmalar tarafından karşılanmaktadır.

⁹ Mehmet, Taş. 2014. «Suriyeli Mülteciler, Yaşadıkları Sıkıntılar ve Türkiye'ye Etkileri.» *Stratejik Araştırmalar Merkezi*. 3 Aralık.

¹⁰ Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. 2015. *Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri*. Rapor, Ankara: ORSAM Yayıncılık. (Göksel 2015)

¹¹ TÜİK, 2008-2016 Enflasyon Oranları (Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim) <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=84&locale=tr>

¹² Strateji Araştırmalar Merkezi'nin Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Etkisi Adlı Değerlendirme Raporu, <http://sahipkiran.org/2014/12/03/suriyeli-multeciler/>

Bu durum özellikle tekstil ve gıda alanlarında faaliyet gösteren firmalar açısından fırsat niteliğindedir. Bu da hem üretimin artmasını hem de iç savaşla birlikte sıkıntı yaşayan ihracatın iyileşmesi açısından bir fırsat olarak görülebilir. Ayrıca, sermaye ve işini Türkiye'ye taşıyan çok sayıda Suriyelinin ekonomik katkısı dikkate alınmalıdır. Suriyelilerin büyük çoğunluğunu kırsal ve alt gelir seviyesindeki kesimler oluştursa da başta Halep'ten olmak üzere yatırımcı ve tüccar kesimin de Türkiye'ye yerleştiği görülmektedir. Türkiye, sivil halkın yanı sıra, Suriyeli işadamlarını da ağırlamaktadır. TEPAV'ın yapmış olduğu analize göre, 2010 yılında Suriye'ye yapılan ticaretin lideri İstanbul'du. O yıl, Türkiye'nin Suriye'ye yaptığı ihracat zirve yaparak 1,9 milyar dolara ulaşmıştı. Bu tutarın üçte biri İstanbul kaynaklı ihracattı. 2014 yılında Türkiye'den Suriye'ye yapılan ihracat hala 1,8 milyar dolar civarında.

Tablo SEQ Tablo * ARABIC 2-Suriyeli Ortakla Açılan Şirket Sayısının Toplamdaki Payı

	Açılan şirket sayısı	Suriyeli açılan şirket sayısı	Suriyeli şirketin toplamdaki payı
2010	50420	30	0,06%
2011	53409	82	0,15%
2012	38887	166	0,43%
2013	49028	489	1,00%
2014	57710	1256	2,18%
2015*	39795	1003	2,52%

*İlk 7 ay kümülatif

Kaynak: TOBB Veritabanı

	2014 (milyon\$)	2011 (milyon\$)	2014 (%)	2011 (%)	Değişim
GAZİANTEP	360,2	96,2	21%	6%	15%
ANKARA	345,1	36,0	20%	2%	18%
İSTANBUL	281,5	616,0	17%	41%	-24%
HATAY	224,8	97,0	13%	6%	7%
MERSİN	141,8	15,4	8%	1%	7%
ADANA	59,8	43,0	4%	3%	1%
MANİSA	38,6	45,6	2%	3%	-1%
MARDİN	33,7	16,7	2%	1%	1%
ŞANLIURFA	32,8	53,9	2%	4%	-2%

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

Şekil SEQ Şekil * ARABIC 1-Türkiye'nin Suriye'ye olan ihracatı

liderliğini Gaziantep İstanbul'dan aldı. Gaziantep'in Suriye'ye yönelik ihracatı tam 4 kat arttı. 96 milyon dolardan 360 milyon dolara çıktı. Peki, bu nasıl oldu? Elbette ki Suriyeli mülteciler sayesinde.¹³

Ancak, bu tutarın yalnızca altıda biri İstanbul kaynaklı. İstanbul'dan Suriye'ye yapılan ihracat, Türkiye'nin Suriye'ye olan ihracatının üçte birinden altıda birine geriledi. İstanbul, Suriye ihracatında artık lider değil. 2011 yılında Türkiye'den

Suriye'ye yapılan ihracatın ancak yirmide biri Gaziantep kaynaklıydı. Şimdi Türkiye'den Suriye'ye yapılan ihracatın beşte birini Gaziantep yapıyor. 2011 yılından 2014 yılına Türkiye'den Suriye'ye yapılan ihracatın

¹³ Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Tarafından 26 Ekim 2015 tarihinde yayımlanmış günlük makaleden alınmıştır. (Bkz.:http://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/5384/Turkiye___de+her+yeni+kurulan+40+sirketten+1___i+artik+Suriyeli - Erişim: 18.05.2016)

Ayrıca, Birçok Suriyeli işadami, fabrikalarını Suriye'den Türkiye'ye taşımaktadır. Bu anlamda Mersin ön plana çıkmaktadır. Eskiden kalma ticaret bağlantıları ve liman imkanının bulunması Mersin'i varlıklı ve tüccar Suriyeliler açısından vaz geçilmez bir fırsat olarak görülmektedir. Sadece Mersin ilinde Suriyelilerin 4 milyar dolara yakın yatırımı bulunmaktadır.¹⁴

Bu konuda öne çıkan bir diğer il Gaziantep'tir.

Gaziantep Ticaret Odası'na kayıtlı Suriyeli firma sayısı 2011 yılı sonrasında ciddi artış göstermiş ve yabancı uyruklu firmaların %70'ini

Suriyeli 272 firma oluşturmaktadır.

2013-2015 tarihleri

arasında Suriyelilerin Türkiye'de kurdukları şirket sayısı, önceki yıllara oranla ciddi manada artış göstermiştir.¹⁵

Bu sayede, Gaziantep'in Suriye'ye ihracatı 2011 yılında 133 milyon dolar iken bu rakam 2015'te 300 milyon doların üzerine çıkmıştır.¹⁶ Bu durumda ekonomik anlamda olumlu nitelenebilecek bir gelişmedir. Ancak, Suriyelilerin 2014 yılı itibarıyla Türkiye'ye taşıdığı yatırımın boyutu taşıdığı potansiyel kadar dikkatleri üzerine çekecek bir seviyeye

ulaşamamıştır, fakat bu konuda çok ciddi bir potansiyel söz konusudur.¹⁷

Diğer taraftan, Suriyelilerin sınır illerindeki yatırım ortamına da olumlu katkı yapması söz konusudur. Sığınmacılar küçük çapta olsa da üretime katılmaya başlamıştır. Suriyelilerin açtığı dükkânlar, fırınlar, ayakkabı üretimi yapan

	Gaziantep, Adıyaman, Kilis-TRC1		Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye-TR63	
	01-Ocak		01-Ocak	
2008		0,63		0,48
2009		-0,19		-0,35
2010		1,42		1,43
2011		0,6		0,23
2012		0,97		1,07
2013		1,73		1,49
2014		2,38		2,02
2015		0,99		1,06
2016		2,19		1,57

Tablo SEQ Tablo * ARABIC 3-Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Tüketici Fiyat Endeksi Değişimleri (TÜİK verileri)

işletmeler ekonomiye katkı sağlamaktadır. Bu tarz küçük çaplı işletmelerden genelde Suriyeliler alışveriş yapmaktadır ki bu durum Suriyelilerin kendi alıştıkları tarzda ürün satan dükkânları tercih etmeleri göz önüne alındığında entegrasyon açısından olumlu bir gelişmedir. Ayrıca Suriyelilerin ekonomik anlamda entegrasyonu için Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Suriyeli öğrenciler için açılan okullarda Suriyeli öğretmenlerin istihdamı sağlanmakta ve bu öğretmenlerin maaşları bölge belediye ve vakıfları tarafından karşılanmaktadır. Diğer bir taraftan, Suriyelilerin sağladığı bir diğer katkı ise Ortadoğu ülkeleri ile son derece iyi bağlantılara sahip Halepli tüccarların Türkiye'den ticaret yapmaya başlamasıdır.

¹⁴ Strateji Araştırmalar Merkezi'nin Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Etkisi Adlı Değerlendirme Raporu, <http://sahipkiran.org/2014/12/03/suriyeli-multeciler/>

¹⁵ TOBB Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri, <http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.ph>

¹⁶ Gaziantep Ticaret Odası Faaliyet Raporu, <http://www.gto.org.tr/upload/download/Faaliyet-Raporu-2015-422745.pdf>

¹⁷ Oytun, Orhan. 2015. *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara: Orsam Yayınları.

Bu durum, hem Türk ticaret adamları hem de Suriyeli Tüccarlar açısından son derece önemlidir çünkü Türk tüccarlar Halepli Tüccarlar sayesinde Ortadoğu'da nüfuz edinebilmekte ve böylelikle daha iyi ekonomik ilişkiler sağlayabilmektedir, bu açıdan Türkiye için Ortadoğu ile ticaret boyutunun genişletilmesi kaçırılmayacak bir fırsattır. Bu sayede, Tüccarlar Türkiye'de üretilen ürünleri, sahip oldukları iş bağlantıları üzerinden Ortadoğu pazarına ulaştırmaktadır. Yapılan bütün planlamalar, yardımlar, açılan istihdam alanları ve gerçekleştirilen ticaret savaşla beraber meydana gelen mülteci krizinin etkilerini minimize etmek içindir. Böylelikle, hem mülteciler hem de Türkiye vatandaşları açısından mesele daha az düzeyde sorun teşkil edecektir. Ancak makro ekonomik düzeyde istatistiklere baktığımızda genel bütçe ve işsizlik rakamlarındaki sapmalar söz konusudur. Türkiye bütçesinden Suriyeliler için harcanan para 10 milyar dolara yaklaşmıştır.¹⁸ Bunun yanı sıra Ocak 2016 itibariyle İşsizlik oranı %11,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.¹⁹ Ayrıca enflasyon oranı ise 2015 yılı sonu itibariyle % 8,8 oranında gerçekleşmiştir.²⁰ Hatta 2015 yılı için reel

bazda hedeflenen enflasyon oranı % 5 iken, yıl sonu verilerine göre bu oranın çok üstünde gerçekleşmiştir. Yapılan hesaplamalar ve hedeflerde sapmalar görülmüş ve bu hedeflerin sapmasında son zamanlarda artan terör ve nispeten 3 milyona yakın Suriyeli mültecilerin etkisi göz ardı edilemeyecek düzeydedir.

¹⁸ T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu 4 Şubat 2016'da İngiltere'nin başkenti Londra'da düzenlenen Suriye Donörler Konferansı'nda "Sadece kamplardaki Suriyeliler için 10 milyar dolar harcadık. Diğer şehirdekiler için birçok hesaplama var, belki 20 milyar dolar ek masraf, sosyal ve ekonomik maliyet var" ifadesini kullanmıştır.

(Bkz.:<http://www.hurriyet.com.tr/davutoglu-londradaki-suriye-konferansinda-konustu-40049381> - Erişim: 18.05.2016)

¹⁹

TÜİK,

<http://www.tuik.gov.tr/Start.do;jsessionid=mBccWyePj723k12CRjM12B5J8pTQW1Ghpf2GhzlpSqQCTd1hB2Cr!-67590525>

²⁰ Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Para Politikası ve Enflasyon Hedefleri

<http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tcmb+tr/tcmb+tr/main+menu/para+politikasi/fiyat+istikrari/enflasyon+hedefleri>

MÜLTECİLERİN HUKUKİ BOYUTLARI

‘Mülteci’ kavramının Türk hukukunda ne ifade ettiğine değinmeden önce uluslararası hukukta ne anlama geldiğini ve bu anlamın getirisi olan hukuk kurallarının neler olduğunu bilmek gerekir. 1951 yılında “mültecilerin hukuki statüsüne dair sözleşme” (1951 Cenevre sözleşmesi) 26 ülkenin katılımıyla kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1954 yılında imzalamıştır. Bu sözleşme mültecilerin hukuki durumu kapsamındaki ilk evrensel sözleşmedir. En son hali ile 1967 Cenevre Sözleşmesine göre mülteci kavramı: “ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi”²¹ olarak tanımlanmıştır. Ancak 1. Maddenin uzantısı olarak katılımcı devletlere iki seçenek sunulmuştur. A) seçeneğine göre yalnızca Avrupa’dan gelenlere “Mülteci” denilmesi kabul edilirken, B) seçeneğinde hem Avrupa hem de Avrupa dışı herhangi bir yerden gelenlere “Mülteci” denilmesi hakkı tanınmıştır. Ayrıca sözleşme A seçeneğini kabul eden devletlere daha sonrasında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’ne göndereceği bir notla B seçeneğini kabul ettiğini duyurarak yükümlülüklerini genişletebilir. Bu nedenle ‘Mülteci’ tanımı ve hakları can korkusu nedeniyle yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku sebebiyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanmayacak, devletlerin seçtiği şıkka göre hareket edilecektir. Bu da gösteriyor ki Avrupalı insanların hakları garantiye

alınırken Avrupa dışında yaşayan insanların hakları seçime tabii tutulmuştur. Bu durum akıllarda insan haklarının uygulanışının eşit olup olmadığı sorusunu uyandırmaktadır. Birden fazla tabiiyeti olan bir kişi hakkında ise Türkiye’de vatandaş olduğu ülke ifadesi, tabiiyetini haiz olduğu ülkelerden her birini ‘TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’ irdeler ve haklı bir sebebe dayalı korkusu olmaksızın, vatandaş olduğu ülkelerden birinin korumasından yararlanmıyorsa, vatandaş olduğu ülkenin korumasından mahrum sayılmayacağı hususunda hüküm verir. Daha sonrasında 1951 protokolü ile 1. ve 2. maddesinde ki “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda” ve “söz konusu olaylar sonucunda” ifadeleri çıkarılmıştır. Bunun neticesinde zamansal kısıtlama ortadan kaldırılmıştır fakat zamansal kısıtlamanın kaldırılmış olmasına rağmen coğrafi kısıtlama sürdürülmüştür. Mülteci ve sığınmacı kavramları bu bağlamda coğrafi kısıtlamadır. Arasındaki farklar ve nitelikleri eşit olmamakla beraber diğer bir açıdan da adaletsizdir. Coğrafi kısıtlama etkenine bağlı olarak Suriye’den Türkiye’ye can güvenliği tehdidi nedeniyle gelenleri uluslararası hukuk kapsamında “mülteci” olarak adlandırsalar da bu olaylar Avrupa’da meydana gelmemesi sebebiyle uluslararası sahada hukuksal olarak mülteci statüsünde değillerdir. Sığınmacı terimi ise mülteci statüsünün bir önceki aşamasıdır. Mülteci statüsü almak için başvurmuş fakat henüz onay almamış durumdaki kişiler hukuki olarak sığınmacı olarak adlandırılır. Bu farklılık Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılabilecek olan keyfi uygulamalara yol açabilmektedir. Bu keyfi kararlara önlem

²¹<http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf>

olarak Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BBMYK) ve Türkiye geçici kanunlar ile Suriyeli sığınmacılara süresiz koruma statüsü vermektedir. Bu statü özellikle iç savaş ve diğer şiddet olaylarından kaynaklı göçlerde kullanılmaktadır. Ülkemizde, bu verilen statüyle sığınmacılara ülkede kalma hakkı (ikamet ile eşdeğer olmamak kaydı ile) sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, tercümandan yararlanmak gibi haklar sunulmaktadır ancak bu haklar statünün hukuksal içeriği sebebiyle geçicidir. Suriyeli mülteciler için bir diğer kritik husus ise geri gönderme ile ilgilidir.

Suriyeli sığınmacılar için önem arz eden bu durum 6458 sayılı kanunun 4. Maddesi²² ile şu şekilde güvence altına alınmıştır; bu kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

Sonuç olarak, Uluslararası sözleşmeler ve yerel kanunlara bakıldığında iç savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanların nitelendirilmesi sorunu hukuksal boşlukları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların önüne geçici maddeler konularak çözüm aranmaktadır. Bu da 'Mülteci Sorununun' gerektiği ölçüde ele alınmadığını gözler önüne sermektedir. Vatanlarını zorunlu sebeplerle terk etmiş insanlara maddi yardımın yanı

sıra asıl ihtiyaç duydukları hukuki hakların da verilmesi gerekir. Bu nedenle zorunluluk haliyle vatanlarını terk eden insanlara "eurocentric" bir tutumla verilmiş olan coğrafi kısıtlamaların kaldırılması ve Avrupa dışından göç etmek mecburiyetinde kalmış insanların Uluslararası sahada güvenliklerinin sağlanması hususunda bir zorunluluk getirilmesi gerekmektedir.

²²<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>

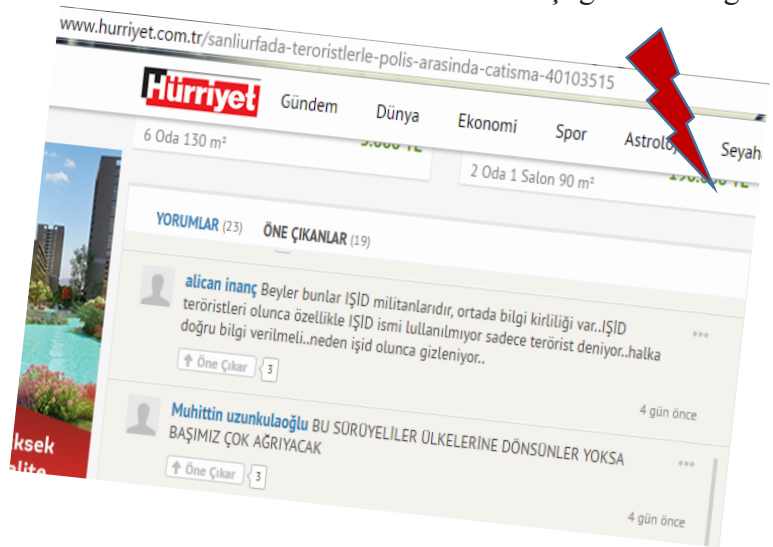
ÖNERİ VE GÖRÜŞLER

Hükümet ne yapabilir?

Genel olarak son 20 yıl içinde dünyanın tanık olduğu en büyük mülteci krizine dünyanın verdiği yanıt ne yazık ki başarısız olmuştur. Ancak Türkiye bu durumda bir istisnadır öyle ki Afganistan ile başlayan, Amerika'nın Irak'a demokrasi ve özgürlük söylemleri ve müdahalesiyle devam eden ve yaklaşık 5 yıldır Suriye'de çözülemeyen kriz ile beraber bir insanlık dramı yaşanmaktadır. Bu bölgeden kaçan mazlum insanlar çevredeki Lübnan, Mısır, Yemen, Dubai gibi birçok ülkeye iltica etmek zorunda kalmıştır. Türkiye için ise mülteci problemi geçmişten günümüze kadar önemli bir yer teşkil etmiş ancak gelecekte de sorun teşkil edecek potansiyele sahiptir. Bunun içindir ki uzun vadede geçerliliğini sürdürebilecek projeler hayata geçirilmelidir. Öncelikle, mülteci sorunlarını çözmede çeşitli bakanlıkların ve müsteşarlıkların elindeki yetkiler tek bir teşkilatta toplanmalıdır. Sorunların kısa sürede çözülebilmesi ve toplumsal anlamda oluşan sıkıntıların etkisinin azaltılması için hızlı ve pratik bir şekilde tek elden yönetim esası gözetilmelidir. Sorunların yerinde tespitini yapabilecek ve bu sorunların çözümü için gerekli öneride

bulunabilecek ekipler oluşturulmalı ve ayrıca sivil toplum kuruluşlarının fikirleri dikkate alınmalıdır. Bütçeden belli miktarda gerekli kaynak da ayrılmalıdır. Ancak, bütün bu adımlar koordinasyon ve sorunların çözümü açısından tek elden yapılmalıdır. Ayrıca, halkın gözünde Suriyelilere karşı oluşturulmaya çalışılan kötü propagandaya karşı hükümet destekli söylemler geliştirilmeli ve Suriye halkı ile Türk milletinin kardeşliğine vurgu

yapılmalıdır. Toplumsal anlamda birliktelik ve beraberlik mesajları verilmeli, Suriyeli mültecilerin istismarlarının önüne geçilmeli ve mülteciler kanuni açıdan koruma altına alınmalıdır. Diğer bir husus ise mültecilerin toplumdaki statülerinin belirlenmesi ve böylelikle entegrasyon sürecinin hızlandırılmasıdır. Mülteci kampı söyleminden vazgeçilmeli ve oluşan bu

durumun mülteciler açısından psikolojik olarak etkisinin azaltılması için çeşitli kurum ve kuruluşlara görevlendirme yapılmalıdır.

Hükümet adına sivil toplum kuruluşlarına destek verilmekten ziyade direk olarak hükümet bu duruma müdahil olmalıdır.

Süreç sivil toplum ile değil bizzat devlet eliyle yönetilmeli ve uzun vadeli entegrasyon politikaları yapılmalıdır. Sadece Sivil toplum kuruluşları ile yönetilmeye çalışılan bu süreç Türk hükümeti tarafından kontrol edilmeli ve devlet-toplum işbirliği sağlanmalıdır. Vatandaşların bu konuda devlete güven duymasını sağlayacak adımlar atılmalıdır.

Eğitim kurumları ne yapabilir?

Suriyeli sığınmacılar eğitim yönünden incelendiğinde başlıca sorunlar şöyle sıralanabilir:

1. Suriye müfredatıyla eğitim hizmeti veren kurumlarda karşılaşılan bina ve derslik yetersizliği ile oyun alanı ve açık alan eksikliği
2. Eğitimde ve günlük hayatta farklı dillerin kullanılması sonucu kaçınılmaz olan entegrasyon problemi
3. Mühendislik, tıp, yabancı dil ve sosyal bilimler ve birçok alanda eğitim görmüş sığınmacıların istihdam edilememesi ve potansiyellerinden faydalanılmaması

Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların sayısının 3 milyona yaklaşmasıyla birlikte Arap yatırımcılar İstanbul’da ve Ankara’da onlarca özel okul açtı.²³ Ancak bu faaliyetler özel okul alanında kısıtlı kalmakta ve yalnızca maddi

durumu iyi olan aileler bu okulları tercih edebilmektedir. Suriye’de yaşanan insanlık dramı göz önüne alındığında Suriyeli yatırımcılar bu konuda özverili davranarak kar amacı gözetmek yerine bina ve derslik yetersizliği ile mücadele eden Geçici Eğitim Merkezleri gibi kurumlara maddi destek sağlamalıdır. Örneğin, Ümraniye Belediyesinin kira desteği ile Ümraniye’de bir iş hanında eğitim faaliyetlerini yürüten

Fotoğraf 2- Genç Suriyelilerle bir buluşma

Suriye Çiçek Okulu maddi destekle çözülebilecek sorunlarla yüzleşmektedir. Bahsedilen Arap yatırımcılar ve maddi durumu iyi olan

²³ <http://www.haberler.com/2-milyon-suriyeli-multeci-arap-yatirimciya-onlarca-7488106-haberi/>

Suriyeli iş adamları zor şartlarda eğitim görmekte olan Suriyeli öğrenciler için ellerini taşın altına koymalıdır.

Günlük hayatta ve eğitimde karşılaşılan sorunların temelinde büyük ölçüde dil problemi yatmaktadır. Hem Suriyeliler tarafından açılan özel okullar da hem de Geçici Eğitim Merkezleri'nde eğitim dili Arapçadır. Savaşın uzun yıllar devam edeceği ve bitse bile sığınmacıların büyük çoğunluğu Türkiye'de yaşamaya devam edeceği için dil sorununun çözülmesi en önemli ve etkili adım olacaktır. Buna yönelik olarak her yaşta Suriyeliye Türkçe öğretilmesi için devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından Türkçe Öğrenme Merkezlerinin kurulması gerekmektedir. Öğretmen açığının kapanması için de Türkçe bilen eğitilmiş Suriyelilerin istihdam edilmesi uygun olacaktır. Türkçe öğrenim problemi çözüldükten sonra Suriyelilerin entegrasyonu önündeki engellerden biri olan Geçici Eğitim Merkezleri sürece yayılarak kapatılmalıdır. Kendi dilleri ve kültürlerini kaybetmeden eğitim ve öğretimde müfredat birliği sağlanmalıdır.

Eğitilmiş sığınmacıların donanımlarından yeterince faydalanamamak hem eğitim hem de istihdam konusunda olumsuzluklara yol açmaktadır. Bu durum eğitilmiş ve nitelikli iş gücünden faydalanılmasını engellemekle birlikte bu kişilerin ve ailelerinin de hayat standardını yükseltme şansını ortadan kaldırmaktadır. İstihdam sağlanamadığı için bu nitelikli iş gücü yurt dışına çıkmakta ve beyin göçü yaşanmaktadır ve Türkiye bu potansiyeli farklı alanlarda kullanarak ülkenin gelişimine katkıda bulunma şansını kaybetmektedir. Örneğin, 5 dil bilen bir Suriyeli öğretmen birikimlerini Türk ve Suriyeli öğrencilere aktarmak yerine geçimini gözleme yapıp satarak

sürdürmektedir.²⁴ Bu istihdam fırsatını değerlendirmek hem Suriyeli öğrencilerin eğitimine hem de Türkiye'nin gelişimine katkı sağlayacaktır.

²⁴

<http://www.milliyet.com.tr/bes-dil-bilen-suriyeli-ogretmen-gundem-2245667/>

YÖK ne yapabilir?

Türkiye’de hali hazırda bulunan Suriyeli muhacirlerin 20 yaş ve altı olan kesim %54 olarak hesaplanmakta ki bu da 1,4 milyon genç sayısına tekabül etmektedir. Elimizde bulunan verilere göre de 450 binden fazla Suriyeli okul çağındaki genç eğitim görememektedir. Buna binaen YÖK’ün çalışmaları halen yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. 2015-16 yılları için açılan yabancı öğrenci kontenjanı (lisans) sadece 70 binle sınırlı kalması sebebiyle yine pek çok öğrenci dışarıda kalıyor. Bununla birlikte öğrencilerin pek çoğu İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir gibi merkezi şehirlerde eğitimlerini sürdürmek istedikleri için doğu illerine olan talep oldukça azdır.

Çalışmamız çerçevesinde bilgi alma amaçlı Eskişehir Anadolu Üniversitesinin öğrenci işleri birimleri ilk başta hoşgörüle karşılarken, ‘Suriyeli’ kelimesini duyduktan sonra negatif tavırlar gösterip bilgi alışverişini zorlaştırdılar. Bu önyargının da kırılması gerekir ve bu da ancak YÖK talimatlarıyla ve idari yollarla gerçekleşebilir.

- Üniversitelerin özel kontenjan ayırması
- Suriyelilere özel bir sınav (kendi eğitim sistemlerindeki gibi belki de)
- <http://www.ekpedu.com/> : hali hazırda mevcut olan, <http://www.ekpedu.com/> tamamen resmi bir hale getirilip pek çok dil seçeneğiyle gerek Suriyeli gerekse tüm yurtdışı öğrencilerin kullanımına sunulmalı.

- Var olan Suriyeli misafirler için kullandıkları cihazların veya etkileşim kurdukları kişilerin kullandığı dil gerekli merciler tarafından alınan izne müteakip, takip edilip üstte de belirtmiş olduğumuz gibi benzer sitelerinde reklamlarının yapılması gerekir.
- VGM (Vakıflar Genel Müdürlüğü) ve Uluslararası Öğrencilere burs veren kurumların (Uluslararası Öğrenci Dernekler Federasyonu) İstanbul merkezli olmaktan ziyade diğer illere de Uluslararası öğrencilere destek çıkmak amaçlı planlar yapmalarına teşvik edilmesi ve burs imkanın sağlanması gerekmektedir.
- Ayrıca Suriyeli anne veya babaya sahip olan çocukların eğitim durumu da ilkokuldan itibaren üniversiteye girişlerine kadar takip edilmelidir.

Suriyelilerin en azından temel öğrenimini yani liseye başlamış olan öğrencilerin yine Suriye müfredatı üzerine eğitimlerini devam ettirip, zaten iyi olmayan Türkiye’nin sınav sistemine entegre edilmeden kendi sınav sistemleriyle ya da özel kontenjanlar ayırarak üniversitelere girişleri kolaylaştırılmalıdır. 400 binden fazla Suriyeli okul çağındaki çocuğun okula gidemediğini göz önünde bulundurduğumuzda ve YÖK’ün Yabancı öğrencilere verdiği kontenjan, ön lisans hariç, ancak 70 bin gibi küçük bir rakamı bulmaktadır. Bu yüzden sadece Suriyeliler için değil topyekûn üniversitelerin kontenjanlarını ve imkânlarını genişletmeleri için bütçe ayrılmalı ve bu gençlerin eğitime kazandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

SURİYELİ MÜLTECİLER VE EĞİTİM

AFAD. (2015). “Afet Raporu I Suriye”
<https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikListele1.aspx?ID=16><https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikListele1.aspx?ID=16>

Emin, M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Analiz no:113
http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.

GİGM. (2016). “Geçici Koruma”. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

UNHCR. (2015). *Syria Regional Refugee Response*.
<http://data.unhcr.org/http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

SURİYELİ MÜLTECİLERİN EKONOMİK ETKİLERİ

Orhan, Oytun. *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara: Orsam Yayınları, 2015.

Öztürkler, Harun. *Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri*. Rapor, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara: ORSAM Yayıncılık, 2015.

Taş, Mehmet. «Suriyeli Mülteciler, Yaşadıkları Sıkıntılar ve Türkiye'ye Etkileri.» *Stratejik Araştırmalar Merkezi* . 3 Aralık 2014. <http://sahipkiran.org/2014/12/03/suriyeli-multeciler/>.

Tunç, Ayşe Şebnem. «Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri.» *Tesam Akademi Dergisi*, Temmuz 2015: 29-63.

MÜLTECİLERİN HUKUKİ BOYUTLARI

EREN, İbrahim KAYA - Esra Yılmaz. *TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN HUKUKİ DURUMU*. İstanbul: SETA, 2014.

Bakanlığı, T.C. İç İşleri. 12 2013. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf (erişildi: 04 20, 2016).

KNEEBONE, SUSAN. *REFUGEES, ASYLUM SEEKERS AND THE RULE OF LAW*. Cambridge University Press, 2009.

Milletler, Birleşmiş. 28 07 1951. <http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/45516--Muiltcilerin-Hukuki-Durumuna-Dair-Sozlesme.pdf> (erişildi: 20 04, 2016).

Milletler, Birleşmiş. 1967.
[http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0%201967%20PROTOKOL%C3%9C\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0%201967%20PROTOKOL%C3%9C(1).pdf) (erişildi: 04 20, 2016).

ORSAM. «SURİYE’YE KOMŞU ÜLKELERDE SURİYELİ MÜLTECİLERİN DURUMU: BULGULAR, SONUÇLAR VE ÖNERİLER.» 2014.

UZUN, Ahmet Salih. *MÜLTECİ HUKUKU: TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLERİN HUKUKİ DURUMU VE GELECEĞİ*. Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2015.

Nations, United. “United Nations Refugee Agency .” n.d. <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf> (accessed 04 20, 2016).